

Základní typy chemických reakcí

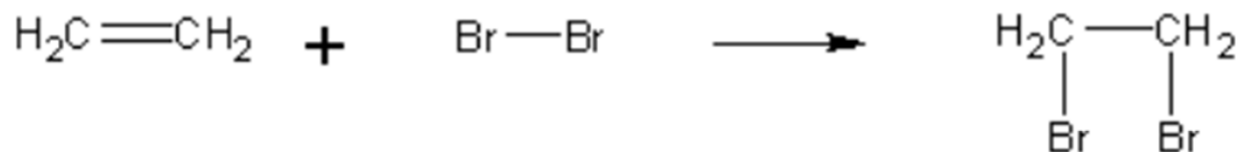
Adice (připojení)

jsou reakce při kterých dochází ke spojení dvou molekul

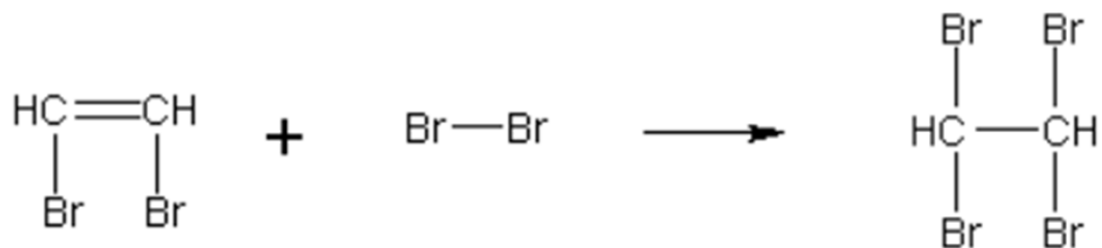
Při adici klesá řád násobné vazby (dvojná se mění na jednoduchou a trojná na dvojnou).

- Adice bromu na ethen

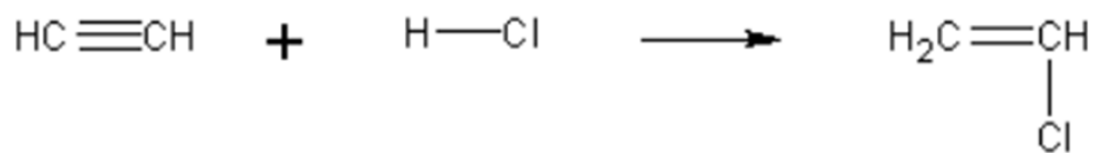
1,2-dibromethan

- Adice bromu na 1,2-dibromethen

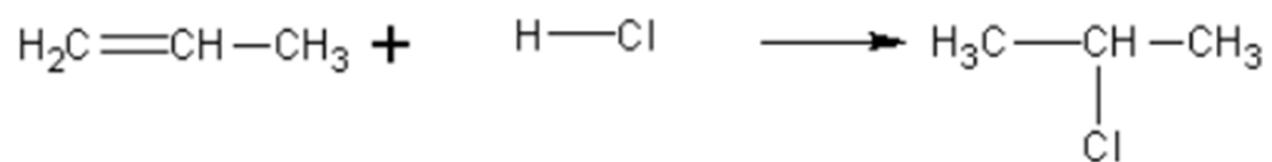
1,1,2,2-tetrabromethan

- Adice chlorovodíku na ethyn

chlorethen (vinylchlorid)

- Adice chlorovodíku na propen

2-chloropropan

Eliminace (odštěpování)

je reakce, při které dochází k odštěpování molekuly z jiné molekuly - opak adičních reakcí. Na molekule, ze které dochází k odštěpování se vytváří násobná vazba.

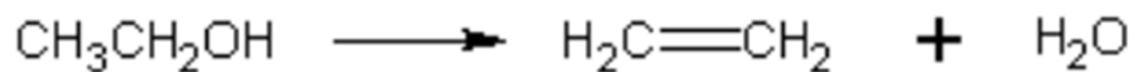
- Eliminace ethanu

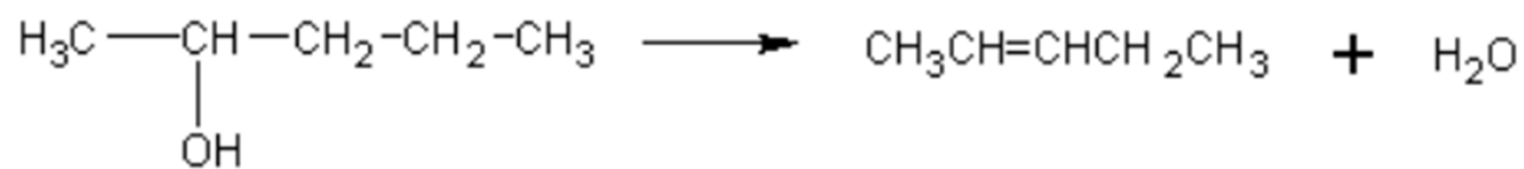
- Eliminace ethenu

- Eliminace ethanolu

- Eliminace pentan-2-olu za vzniku pent-2-enu

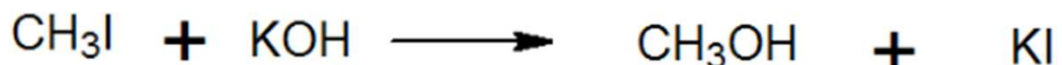

Substituce (záměna)

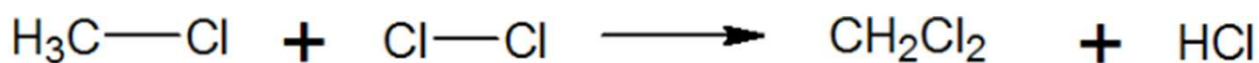
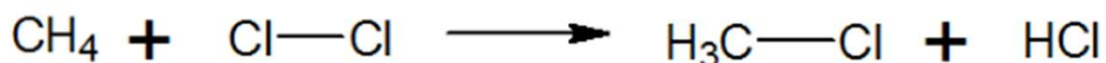

jsou takové reakce, při kterých je atom nebo skupina atomů v molekule nahrazována (substituována) jiným atomem nebo skupinou atomů.

Substituce jodmethanu

Chlorace methanu

CHCl_3 - chloroform

Molekulární přesmyk

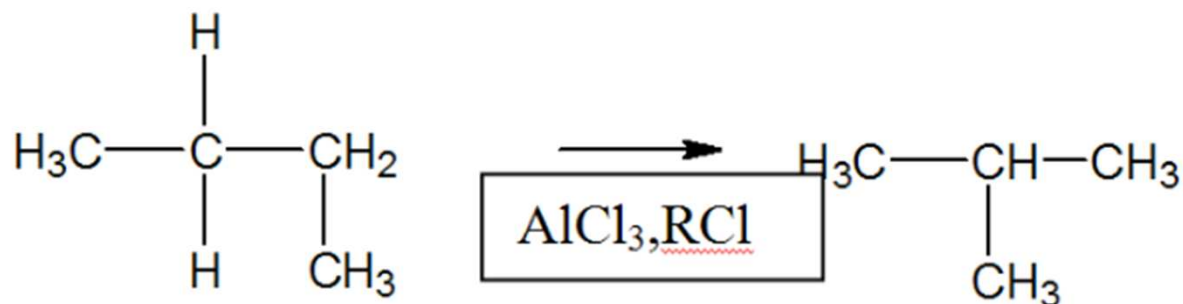
A → B

jsou reakce, při nichž se na jednom místě molekuly odštěpí skupina a na jiném místě této molekuly se připojí skupina téhož složení.

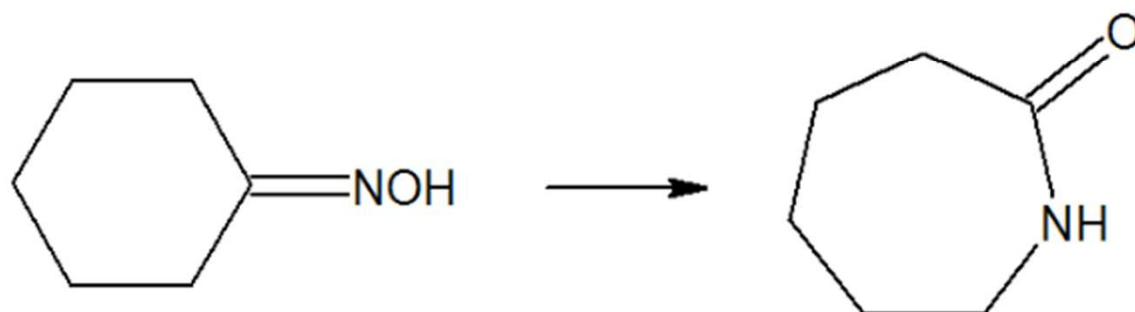
Změna probíhá beze změny souhrnného vzorce

Přesmyky mohou mít intermolekulární a intramolekulární průběh

Přesmyk butanu v 2-methyl propan

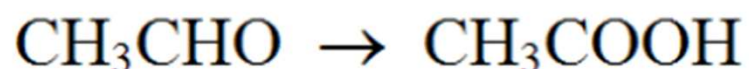
Přesmyk oximu cyklohexanu v kaprolaktam

Další chemické reakce v org. chemii

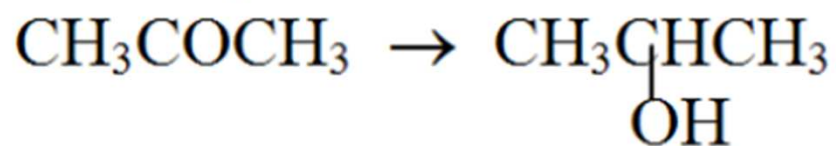
- ***Oxidace***

reakce , při níž látka přijímá kyslík nebo ztrácí vodík

- ***Redukce***

reakce, při níž látka získává vodík nebo ztrácí kyslík

- **Oxygenace**
adice kyslíku
- **Deoxygenace**
odštěpení kyslíku
- **Hydrogenace**
adice vodíku, zvláštní případ redukce
 $\text{CH}_2=\text{CH}_2 + \text{H}_2 \rightarrow \text{CH}_3\text{CH}_3$
- **Dehydrogenace**
odštěpování vodíku
- **Hydratace**
adice molekuly vody
- **Dehydratace**
odštěpování vody

Činidla v organické chemii

Činidlo

výchozí sloučenina, která je anorg. povahy a má malou relativní molekulovou hmotnost

Rozdělujeme je podle toho, zda vyvolávají **homolýzu** nebo **heterolýzu**

Homolýza

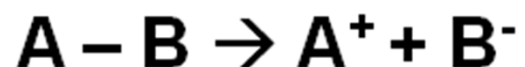
Štěpení kovalentní vazby na dvě částice, z nichž každá obdrží po jednom elektronu z původní vazby se nazývá **homolýza**. Tyto částice s nepárovými elektrony se nazývají **radikály**.

Opačný proces, obě částice tvořící vazbu každá přispějí jedním elektronem se nazývá **koligace**.

Radikály – rychle zanikají, vznik účinkem UV
např. H·, Cl·

Heterolýza

Jedna částice si ponechá oba elektrony (je donorem elektronového páru) a druhá žádný elektron (je akceptorem elektronového páru). Donor elektronového páru se nazývá **nukleofil** a akceptor je **elektrofil**.

Štěpení vazby tímto způsobem se nazývá **heterolýza** a opačným procesem je **koordinace**.

Nukleofil

- obsahuje volné el. páry \Rightarrow donor el. páru
- záporně nabitý ion nebo neutrální molekula
- např. OH^- , Cl^- , H_2O , NH_3

Elektrofil

- nedostatek elektronů \Rightarrow akceptor elektronů
- např. NO_2^+ , Br^+ , HSO_3^+ , AlCl_3 , BF_3

- substituce radikálová S_R
- substituce elektrofilní S_E
- substituce nukleofilní S_N

